

EBEVEYNLERİN ÖZEL KREŞ VE ANAOKULU TERCİHİNE YÖNELİK TUTUMLARININ KONJOİNT ANALİZİ İLE İNCELENMESİ

***

INVESTIGATION OF PARENTIAL PREFERENCES FOR PRIVATE KINDERGARTEN AND INFANT SCHOOL BY CONJOİNT ANALYSIS

Dr. Öğr. Üyesi Duygu TUNALI
Anadolu Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü
dcoskun@anadolu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6582-1710

Öz

Türkiye’de son yıllarda kadınların işgücüne yüksek oranda katılımı ve çalışan kadın sayısının artmasıyla birlikte; okul öncesi çocuk bakımına yönelik ihtiyaç da artmıştır. Bu çalışmanın amacı anne ve babaların okul öncesi eğitimde özel kreş ve anaokulu tercihine yönelik tutumlarının konjoint analizi ile ortaya konmasıdır. Çok değişkenli analiz tekniklerinden biri olan konjoint analizi, daha çok pazarlama araştırmalarında tüketici tercihlerinin değerlendirilmesinde kullanılan bir tekniktir. Bu çalışmada ebeveynlerin hizmet ve eğitim sektörlerinde faaliyet gösteren özel kreş ve anaokulu tercihlerini etkileyen unsurların önem sıralamasını yapmak ve yorumlamak amacıyla kullanılmıştır. Analizde kullanılan veri, Eskişehir’deki özel kreş ve anaokullardan birine kayıtlı 2-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerden 2018 yılı Ocak ayında elde edilmiştir. Analiz sonucunda öğretmen ilgisinin tercihler üzerinde en önemli etkiye sahip olduğu, ardından sırasıyla; ortam koşulları, aylık ücret ve öğretmen eğitim düzeyinin geldiği belirlenmiştir. Ayrıca servis, tecrübe ve konum özellikleri de birbirine çok yakın değerler alarak en az önem verilen özellikler olarak saptanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre bu alanda hizmet ve eğitim veren özel kuruluşların hangi özelliklere göre daha fazla tercih edilebileceği yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Tercihi, Konjoint Analizi, Özel Kreş ve Anaokulu Özellikleri

Absract

A high proportion of the labor force participation of women in Turkey in recent years and with the increase in the number of female employees; the need for pre-school child care has also increased. The aim of this study is to show the attitudes of the parents and their parents towards the preference of private kindergarten and infant school in pre-school education by using conjoint analysis. Conjoint analysis, which is one of the multivariate analysis techniques, is a technique used mostly in evaluating consumer preferences in marketing research. In this study, it is used to make and interpret the importance ranking of the elements that affect the parents' preferences for private kindergarten and infant school which is in the service and education sectors. The data used in the analysis is obtained in January 2018 from parents with children between 2-6 years of age enrolled in one of the private kindergarten and infant schools in Eskişehir. As a result of the analysis, it is determined that the interest of the teacher has the most important influence on the preferences and then; ambient conditions, fee and teacher education level, respectively. In addition, school service, experience and location features are also found to be the least important properties very close to each other taking values. In respect of the results obtained from the study, according to which the properties of the private organizations providing services and training in this area can be interpreted more preferred.

Keywords: Parental Choice, Conjoint Analysis, Private Kindergarten and Infant School Features

1. GİRİŐ

Kadınların sosyal ve ekonomik yaşamdaki yeri tartışılmaz bir gerçektir. Değişen ve zorlaşan yaşam koşullarında ekonomik özgürlüğe sahip olmak, yaşam standartlarını iyileştirmek adına erkekler için olduğu kadar kadınlar için de en önemli unsurlardan biridir. Kadınların iç hayatından uzak durmasının en önemli nedenlerinden biri de çocuk sahibi olmalarıdır. Bakıma muhtaç küçük yaşta çocuğa sahip olmak, kadınların çalışmama kararı almasındaki en önemli etkenlerden biridir (Güneş, Birecikli ve Yıldırım, 2017:125). İç hayatına atılan kadınların sayısı arttıça, özellikle çalışan çocuklu annelerin okul öncesi eğitim kurumlarına olan ihtiyaçları da artmaktadır.

Çocuğun doğumundan ilk öğretime başlayana kadar geçen süreye genel olarak okul öncesi dönem ve bu dönemdeki eğitimsel faaliyetlerin tümüne de okul öncesi eğitim adı verilmektedir (Okta, 1990:151).Çocukların gelişimi ve kişiliğinin belirlenmesinde önemli bir etken olan bu dönemde, onlara iyi eğitim verilmesi, olumlu şartların sağlanması ve gelişimlerinin desteklenmesi gerekir. Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumları arasında yer alan özel kreş ve anaokulları, çocukların bakımını üstlenen, sunduğu hizmet karşılığında ücret alan ve yatılı olmayan kuruluşlardır.

İşletmelerin geleneksel temel amaçları kâr elde etmek ve topluma hizmet etmektir. Bu doğrultuda özel işletmeler olarak değerlendirilebilecek özel kreş ve anaokulları, kâr artışını sağlamak ve en iyi şekilde hizmet verebilmek için müşteri isteklerine karşılık vermeyi ve memnuniyeti arttırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca pazardaki rekabet koşullarını sağlayabilmek için de hizmet sunulan müşterilerin taleplerini ve önceliklerini iyi bilmek ve değerlendirmek gerekir. Bu amaçla özel kreş ve anaokulu sahiplerine yön verebilecek sonuçlar elde ettiği düşünölen çalışmada, öncelikle ebeveynlerin tercihlerini etkileyen faktörler değerlendirilip, sonra bunların önem dereceleri yorumlanmıştır.

Türkiye’de özel kreş ve anaokulu tercihiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, konjoint analizi ile bu konuda yapılan bir çalışmaya rastlanamamıştır. Kakıcı vd. (2007) Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü’nün 1998 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA–1998) anketi ham verilerinden yararlanarak yaptıkları çalışmada Türkiye’de çalışan kadınların çocuk bakım tercihlerini tercihlerini multinomial logit model ile tahmin ederek yorumlamıştır.

Tüketicilerin okulöncesi eğitim kurumlarını tercih ederken hangi faktörlere ve ne kadar önem verdiklerini tespit etmek amacıyla Polat ve elmeli (2015) tarafından Niğde’de yapılan çalışmada, okulöncesi eğitim kurumu tercihini etkileyen faktörler; aileye ilişkin değişkenler, sosyal çevre değişkenleri, aile çevresi değişkenleri, okulun iç çevre etkenleri, okul personel etkenleri, okulun sosyal çevresi ve ailenin psikolojik algısı, aile güven faktörü, fiyat faktörü, tutundurma ve son olarak dağıtım olmak üzere on temel grupta toplanmış ve bu faktörlerin tüketicilerin demografik özelliklerine göre ve kamu-özel okulöncesi eğitim kurumu olmasına göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Hasanbaşoğlu ve Durgun (2016) alışmalarında Trabzon ili örneğiyle çalışarak ailelerin okul öncesi eğitim kurumları tercihlerini etkileyen çok sayıda faktör belirleyerek betimleyici bir araştırma yapmışlardır.

alışan kadınların çocuk bakım tercihi ile ilgili yapmış oldukları çalışmada, Güneş vd. (2017) multinomial logit ve multinomial probit modeller kullanarak ve çalışan kadının eğitiminin artması durumunda çocuğuna kendisinin bakma olasılığının düştüğü; her ne kadar aile fertlerinin bakımını ücretli bakıma tercih etse de kentte yaşayan kadınların aile yardımı alma olasılığının düştüğü sonucuna ulaşmıştır

Yurtdışında Rose ve Elicker (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, ailelerin çocuk bakımına ilişkin karar alırken neleri önemsediği konjoint analizi ile incelenmiş ve tercihlerin eğitim düzeyi, gelir seviyesi gibi demografik değişkenlere göre değişip değişmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada ele alınan değişkenler arasından ailelerin terciplerini etkileyen en önemli etkenin çocukla ilgilenenlerin yakınlığı, en az öneme sahip etkenin de ücret olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürde yapılan çalışmaların çok kısıtlı olması ve Türk ebeveynlerin özel kreş ve anaokulu tercihlerinin belirlenmesinde dikkate aldığı unsurların önemine ilişkin bir çalışma bulunmaması nedeniyle bu konu araştırılmaya değer bulunmuştur. Çalışmada ebeveynlerin hizmet ve eğitim

sektörlerinde faaliyet gösteren özel kreş ve anaokulu tercihlerini etkileyen unsurlar ve bu unsurlara verdikleri önem derecelerini belirlemek amacıyla konjoint analizi kullanılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada özel kreş ve anaokulu tercihlerini etkileyen unsurların önem sıralamasını yapmak ve yorumlamak amacıyla konjoint analizi kullanılmıştır. Çok değişkenli analiz tekniklerinden biri olan konjoint analizi, daha çok pazarlama araştırmalarında tüketici tercihlerinin değerlendirilmesinde kullanılan bir tekniktir. Tüketicilerin beklentileri belirlenirken hangi özelliklerde üretilen mal veya hizmetlerin beklentileri ne ölçüde etkilediğinin saptanması amaçlanmaktadır (Sönmez, 2006:186). Bu bağlamda tüketicilerin taleplerinin sürekli olarak takip edilmesi ve bu talepleri karşılayacak mal ve hizmetlerin üretilmesi gerekmektedir.

Bir ürün veya hizmeti satın alma kararı verirken birden fazla unsuru birlikte değerlendirerek karara varmak konjoint analizinin temel çıkış noktasıdır. Gerçek anlamda ölçülemeyen bazı değişkenlerin düzeyler şeklinde belirtilmesiyle, değişkenler aralarındaki ilişkinin araştırılmasında kullanılan bir tekniktir. Konjoint analizinin amacı, üretilen mal veya hizmetlerin sahip oldukları özelliklerin insanlar açısından nasıl değerlendirildiğine dayalı olarak fayda fonksiyonlarının belirlenmesidir (Şen ve Çemrek, 2004:105).

Konjoint analizi, üretilen ürün ya da hizmet için belirlenen sayısal olmayan özellikleri ve bu özelliklerin düzeyleri arasındaki ilişkileri öncelik sıralamaları ile sayısal olarak ifade ve analiz etme imkânı tanır. Analize öncelikle problemin tanımlanmasıyla başlanır. Ardından ürün ya da hizmete ilişkin değişkenler ve düzeyleri belirlenir. Tercih fonksiyonu ve veri derleme tekniği seçilerek veri derleme aşamasına geçilir. Derlenen verilerin analizi için uygun teknik belirlendikten sonra değişken düzeyleri için fayda katsayıları ve oransal önem değerleri hesaplanır. Son olarak elde edilen sonuçlar yorumlanarak geçerliliği değerlendirilir (Hair vd,1998:401-419).

3. UYGULAMA

Bu çalışmada, ebeveynlerin özel kreş ve anaokulu seçerken önem verdikleri özelliklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Buna göre Eskişehir’de 2017–2018 öğretim yılında özel kreş ve anaokullarında kayıtlı çocuğı olan 94 ebeveyn den elde edilen veriler SPSS.20 paket programı kullanılarak konjoint analizi ile incelenmiştir. Ebeveynlere, yargısal örnekleme yöntemiyle seçilen özel kreş ve anaokulları aracılığıyla ve kolayda örnekleme ile ulaşılmış; demografik soruların yanı sıra belirlenen değişkenler ve düzeyleriyle SPSS’te oluşturulan 16 farklı özellikteki kreş ve anaokulu alternatifini kendi önceliklerine göre tercih sıralamasına sokmaları istenmiştir.

3.1. Çalışmada Kullanılan Değişkenler, Düzeyleri ve Tercih Modeli

Çalışmada ele alınacak değişken ve düzeylerinin belirlenmesi problemin belirlenmesinden sonra gelen ve üzerinde titizlikle durulması gereken bir aşamadır. Bu çalışmada değişkenler belirlenirken, çocuğı daha önce özel kreş ve anaokuluna gitmiş ve halen gitmekte olan velilerin görüşlerinden ve literatürden edinilen bilgilerden yararlanılmıştır. Ayrıca veri toplama aşamasına geçmeden önce hazırlanan kombinasyonlarla bazı velilerin görüşleri alınarak bir kaç değişken üzerinde değişiklik yapılmıştır. Tercihlerde en önemli rolü olduğu düşünölen “güven” değişkeni kategorik hale (az- orta- çok, yeterli-yetersiz) getirildiğinde, hiçbir ailenin güven duymadığı bir kuruma çocuğunu emanet etmeyeceğı eleştirisiyle çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Konjoint analizinde incelenecek değişken ve düzeylerinin sayısı, sonuçların istatistiksel yeterliliğini ve güvenilirliğini etkilemektedir. Her ne kadar konjoint analizinde ele alınan değişken sayısı 2’den 15’e kadar değişebilse de; genellikle değişken sayısı 6 ya da 7 olarak belirlenmektedir (Saraçlı, 2004:14).

Uygulamalarda 2 ya da 3 düzeli 6 veya 7 değişkenli çalışmalar için 16 veya 18 kombinasyon dikkate alınır ve olası kombinasyonları öncelikle tercih edilen, edilmeyen ve kararsız olmak üzere ayırarak daha sonra sıralanması önerilir (Tatlıdil, 1995). İncelenecek değişken ve düzeylerinin artması tercihlerin sıralanmasını ve yorumlanmasını zorlaştıracaktır. Bu alışmada; Rose ve Elicker'in (2008) ailelerin çocuk bakımına ilişkin karar alırken neleri önemseydiğini konjoint analizi ile belirlenmeye çalıştıkları çalışmada ele aldıkları özelliklerden, Türkiye'deki özel kreş ve anaokulu tercihinde etkili olduğu düşünölen ücret, konum, öğretmen eğitim düzeyi ve öğretmen ilgisi özellikleri, düzeylerinde bazı değişiklikler yapılarak çalışmaya dahil edilmiştir. Bu özelliklere ilave olarak; tecrübe, servis ve ortam koşulları da eklenerek özel kreş ve anaokulu tercihini etkilediği düşünölen 7 özellik belirlenmiştir. Bunlar için konjoint analizine uygun biçimde kategorik düzeylerin de oluşturulmasının ardından, tercih sıralamaları ile olan ilişkilerin yönü belirtilmiştir. Tercih sıralaması ile belirlenen düzeyler arasında bir ilişki yönü bulunmayan özellikler kategorik; diğerleri ise ilişkinin yönüne bağlı olarak doğrusal azalan veya doğrusal artan olarak tanımlanmiştir. Konjoint analizinde kullanılacak özellikler, düzeyleri ve ilişki türü Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Özel Kreş ve Anaokulu Tercihini Belirlemede Kullanılacak Özellikler, Düzeyleri ve İlişki Türleri

Özellikler	Düzeyleri	İlişki Türü
Aylık Ücret (Servis Hariç- Tam Gün)	1000₺'den az 1000-1500₺ arası 1500₺'den çok	Doğrusal Azalan
Konum	Eve yakın İşe yakın	Kategorik
Tecrübe	5 yıldan az 5 yıl ve üzeri	Kategorik
Öğretmen İlgisi	Az Orta ok	Doğrusal Artan
Servis	Var Yok	Kategorik
Ortam koşulları	Yeterli Yetersiz	Kategorik
Öğretmen Eğitim Düzeyi	Lise Üniversite	Kategorik

Çalışmada incelenen ücret, konum, tecrübe, ilgi, servis, ortam koşulları ve öğretmen eğitim düzeyi değişkenleri ve düzeyleri bağımsız değişkenleri oluştururken; ebeveynlerin çeşitli özellikteki özel kreş ve anaokullarını tercih etme değerleri bağımlı değişkeni oluştırmaktadır.

Ele alınacak değişkenlerin belirlenmesinin ardından geleneksel konjoint analizi dahilinde veri toplama yöntemi olarak tam profil yöntemi ve bu yöntemle verilerin toplanabilmesi için ortogonal düzen benimsenmiştir. Tam profil yöntemine göre önce yanıtlayıcılara sunulacak kombinasyonlar ve bu kombinasyonların sayısı belirlenmelidir. Çalışmada ele alınan değişkenlerin düzeylerinin sayıları 3, 2, 2, 3, 2, 2, 2 dir. Buna göre olası kombinasyon sayısı toplam $(3*2*2*3*2*2*2)$ 288'dir. Ailelerin 288 kombinasyonu sıralaması çok zor olup ve zaman alacağından her biri farklı özel kreş ve anaokulunu temsil den 16 adet kombinasyon ortogonal düzen yardımıyla oluşturulmuştur. Ayrıca 3 tane benzetim (simölasyon) kombinasyonu oluşturulmuştur. 16 adet kombinasyondan elde edilen fayda değerleri ile kalan kartların fayda tahminleri hesaplanmiştir.

Tercih fonksiyonu modelleri, ürün veya hizmet özellikleri ile tercih edilmeleri arasındaki ilişkinin yönünü belirleyebilmek için oluşturulmuş matematiksel fonksiyonlardır (Green ve Srinivasan, 1978:106). Çalışmada tüketici tercihlerinin tahmininde yararlanılan bu tercih fonksiyon modellerinden en çok kullanılan kısmi değer modeli benimsenmiştir. Toplamsal kısmi değer modeli kullanılarak bir profil kartı için beklenen tercih puanı hesaplaması 1 nolu denklemde verilen biçimde yapılmaktadır.

Toplam fayda= sabit+ ücret düzeyi faydası+ konum düzeyi faydası+ tecrübe düzeyi faydası+ ilgi düzeyi faydası+ servis hizmeti varlığı seviyesi faydası + ortam şartları düzeyi faydası+ öğretmen eğitim düzeyi faydası (1)

Fayda katsayılarının hesaplanmasıyla, yanıtlayıcıların yapmış oldukları sıralamalar sayısal bir değere dönüştürülerek; tercihlerde hangi özelliğın en kritik rolü oynadığı yorumlanabilmektedir.

3.2. Verilerin Toplanması

Çalışmada analize dahil edilen veriler bir konjoint anketi oluşturularak toplanmıştır. Bu anket Eskişehir'deki özel kreş ve anaokullarından birine kayıtlı 2-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerden 2018 yılı Ocak ayında elde edilmiştir. Veri toplanması sırasında, öncelikle küme örnekleme yapılmak istenmiş; ancak bazı özel kreş ve anaokullarının anket dağıtılmasını kabul etmemesi üzerine anket dağıtılmasını kabul eden ve yargısal olarak belirlenen 5 özel kreş ve anaokuluna kayıtlı öğrencilerin velilerine anket dağıtılmıştır. Geri dönüş oranlarının az olması ve 16 farklı özellikteki seçeneklerin sıralamasının çoğu ankette tamamlanmayıp eksik bırakılmasından dolayı, araştırmacının kolayda örnekleme ile bireysel görüşmelerle elde ettiğı anketler de dahil edilerek toplam 94 geçerli anket verisine ulaşılmıştır. Ayrıca yanıtlayıcılara yakınlık durumu, yaş, ocuk sayısı, meslek ve aylık hane halkı toplam geliri gibi demografik bilgiler de sorulmuştur. Anne ve babalardan en çok tercih ettikleri özellikteki kreş ve anaokuluna 1'den başlayarak kodlamak üzere, en az tercih ettiklerine doğru sıralamaları istenerek tam profil yöntemi uygulanmıştır. Ankette sıralanması istenen 16 farklı özellikteki ("No" sütunu) özel kreş ve anaokullarına ait profiller Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Profiller

No	Ücret (₺)	Konum	Tecrübe	İlgi	Servis	Ortam	Öğr. Eğt. Düzeyi
1	1000-1500 arası	Eve yakın	5 yıldan az	Az	Var	Yeterli	Üniversite
2	1000'den az	Eve yakın	5 yıl ve üzeri	Az	Yok	Yetersiz	Lise
3	1000'den az	İşe yakın	5 yıldan az	Orta	Yok	Yetersiz	Üniversite
4	1000'den az	İşe yakın	5 yıl ve üzeri	çok	Var	Yeterli	Üniversite
5	1500'den fazla	Eve yakın	5 yıldan az	Orta	Yok	Yeterli	Lise
6	1000'den az	Eve yakın	5 yıldan az	çok	Yok	Yeterli	Üniversite
7	1000-1500 arası	İşe yakın	5 yıldan az	çok	Yok	Yetersiz	Lise
8	1000'den az	İşe yakın	5 yıl ve üzeri	Az	Yok	Yeterli	Lise
9	1500'den fazla	Eve yakın	5 yıl ve üzeri	çok	Var	Yetersiz	Lise
10	1000'den az	İşe yakın	5 yıldan az	Az	Var	Yetersiz	Lise
11	1000-1500 arası	İşe yakın	5 yıl ve üzeri	Orta	Var	Yeterli	Lise
12	1000'den az	Eve yakın	5 yıldan az	Az	Var	Yeterli	Lise
13	1000-1500 arası	Eve yakın	5 yıl ve üzeri	Az	Yok	Yetersiz	Üniversite
14	1500'den fazla	İşe yakın	5 yıldan az	Az	Var	Yetersiz	Üniversite
15	1500'den fazla	İşe yakın	5 yıl ve üzeri	Az	Yok	Yeterli	Üniversite
16	1000'den az	Eve yakın	5 yıl ve üzeri	Orta	Var	Yetersiz	Üniversite
1*	1500'den fazla	Eve yakın	5 yıldan az	çok	Var	Yeterli	Üniversite
2*	1500'den fazla	Eve yakın	5 yıldan az	Az	Yok	Yeterli	Lise
3*	1000'den az	Eve yakın	5 yıl ve üzeri	çok	Yok	Yeterli	Lise

*Benzetim (simülasyon) kombinasyonları

Çalışmaya katılanlara ait elde edilen demografik bilgiler Tablo 3'te verilmektedir. Bu tablo incelendiğinde; daha çok annelerden oluşan, en sık 36-40 yaşları arasında bulunan, farklı mesleklerdeki, yüksek oranda eğitilmiş, daha çok 4000-8000₺ arasında aylık gelire sahip yanıtlayıcıların yer aldığı bir çalışma olduğı söylenebilmektedir.

Tablo 3. Demografik Bilgiler

Demografik Özellikler		Frekans	Yüzde
Ebeveyn	Anne	60	63,8
	Baba	34	36,2
Yaş	26-30 yaş	5	5,3
	31-35 yaş	30	31,9
	36-40 yaş	43	45,8
	41-45 yaş	14	14,9
	46-50 yaş	2	2,1
Meslek	Memur	20	21,2
	Mühendis	14	14,9
	Akademisyen	12	12,8
	Öğretmen	7	7,5
	Bankacı	5	5,3
	Doktor	5	5,3
	Teknisyen	5	5,3
	Esnaf	4	4,3
	Ev hanımı	3	3,2
Diğer	19	20,2	
Eğitim Seviyesi	İlköğretim	2	2,1
	Lise	5	5,3
	Üniversite	63	67,1
	Yüks.L-Doktora	24	25,5
Çocuk Sayısı	1	55	58,5
	2	36	38,3
	3	2	2,1
	4	1	1,1
Aylık Hane Halkı Geliri (₺)	2000 – 4000'den az	11	11,7
	4000 – 6000'den az	24	25,5
	6000 – 8000'den az	22	23,4
	8000 – 10000'den az	15	16,0
	10000 - 12000'den az	14	14,9
	12000 – 14000'den az	2	2,1
	18000 -20000'den az	2	2,1
	20000 ve üzeri	4	4,3

4. BULGULAR

Çalışmada her yanıtlayıcı için tek tek analiz yöntemi yararlı olmayacağından, geçerli olarak değerlendirilen 94 anket verisiyle genel bir model oluşturulmuştur. 2 nolu denklem ile verilen bu genel modelde konum, tecrübe, servis, ortam koşulları ve öğretmen eğitim düzeyi özelliklerinin düzeyleri ile değişken tercihi arasında yönlü bir ilişki belirlenemediğinden, denklemde ve Tablo 4'te bu özelliklere ait katsayı bulunmamaktadır.

Fayda= sabit+ b_1 x ücret düzeyi faydası+ konum düzeyi faydası+ tecrübe düzeyi faydası+ b_2 x ilgi düzeyi faydası+ servis hizmeti varlığı seviyesi faydası + ortam şartları düzeyi faydası+ öğretmen eğitim düzeyi faydası (2)

Tablo 4. Tüm Yanıtlarla Elde Edilen Konjoint Analizi Sonuçları

Özellikler	Ortalama Önem	Düzeyleleri	Fayda	B Katsayısı
Aylık Ücret	17,23	1000₺'den az	-0,972	-0,972
		1000-1500₺ arası	-1,944	
		1500₺'den çok	-2,916	
Konum	4,15	Eve yakın	0,070	-
		İşe yakın	-0,070	
Tecrübe	4,33	5 yıldan az	-0,144	-
		5 yıl ve üzeri	0,144	

Öğretmen İlgisi	41,79	Az	3,461	3,461
		Orta	6,923	
		Çok	10,384	
Servis	4,59	Var	0,162	-
		Yok	-0,162	
Ortam koşulları	19,02	Yeterli	1,600	-
		Yetersiz	-1,600	
Öğretmen Eğitim Düzeyi	8,89	Lise	-0,469	-
		Üniversite	0,469	
Sabit = 4,144				
Pearson R= 0,983		P=0,000	Kendall's tau=0,900	P=0,000

Tablo 4’de verilen bilgilerden, ortalama önem değerleri her özelliğın sağladığı faydanın yüzdelik biçiminde gösterilmesidir. Buna göre; %41,79 oran ile özel kreş ve anaokulu tercihinde ebeveynler için en önemli özellik öğretmen ilgisi olarak bulunmuştur. Diğer bir deyişle öğretmen ilgisi özel kreş ve anaokulu tercihinde en belirleyici role sahiptir. Bir sonraki %19,02 oranında önem verilen özellik ise ortam koşulları olarak belirlenmiştir. Aylık ücretin ilk sırada belirleyici olması beklenirken; üçüncü sırada önem verilen ve %17,23’lük bir orana sahip olduğu gözlenmiştir. Öğretmen eğitim düzeyi, %8,89 orana sahip dördüncü sırada önemli bulunan bir özelliktir. Servis, tecrübe ve konum özelliklerinin önem değerleri ise birbirine oldukça yakın ve sırasıyla %4,59; %4,33 ve %4,15 olarak saptanmıştır. Bu özellikler için tercihte hemen hemen eşit belirleyiciliğe sahip oldukları yorumu yapılabilir.

Model oluşturulurken tercihler ile belirlenen özelliklerin düzeyleri arasındaki ilişkiler kategorik, doğrusal azalan ya da doğrusal artan olarak belirlenmiştir. Bu ilişki yönleri dikkate alınarak düzeylere ait hesaplanan fayda değerleri yorumlanmaktadır.

Aylık ücret özelliğinin düzeyleri için hesaplanan fayda katsayıları incelendiğinde; 1000₺’den az düzeyi -0,972 değeri ile faydası en yüksek olan, diğer bir deyişle en çok tercih edilen; 1000-1500₺ arası -1,944 değeri ile ikinci sırada faydalı olan, orta düzeyde tercih edilen ve 1500₺’den çok ise -2,916 ile en az faydası olan, en az tercih edilen düzey olarak bulunmuştur. Beklendiği üzere fiyat artışları daha düşük fayda değerine neden olmuştur.

İlişki yönü kategorik olan özellikler için fayda değerleri toplamı sıfıra eşit çıkmaktadır. Negatif işaretli düzeylerin yorumu; diğer düzeye göre daha az tercih edildiği biçiminde yapılmaktadır. Buna göre; konum özelliği için eve yakın olmasının ve tecrübe özelliği için de 5 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olmasının, fayda değerleri pozitif işaretli çıktığından daha çok tercih edildiği yorumu yapılabilir.

Anne babalar için özel kreş ve anaokulu tercihinde en önemli özellik olduğu belirlenen öğretmen ilgisi özelliğinin düzeyleri için hesaplanan fayda katsayıları değerlendirildiğinde; az düzeyinin en düşük fayda katsayısı 3,461 ile en az tercih edilen, orta düzeyinin 6,923 fayda katsayısı ile ikinci sırada tercih edilen, çok düzeyinin ise 10,384 fayda katsayısı ile en çok ve tercih edilen düzey olduğu söylenebilir.

Son olarak ilişki yönü kategorik olan servis özelliği için var düzeyinin; ortam koşulları özelliği için yeterli düzeyinin ve öğretmen eğitim düzeyi özelliği için üniversite düzeyinin daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4’te yer alan bilgilerden yararlanarak Tablo 2’de verilen 16 kombinasyon için oransal önem değerleri hesaplanıp; böylece bu farklı kombinasyonların tercih sıralaması yapılabilir. Her bir kombinasyona ilişkin oransal önem değerleri, denklem 2’den faydalanılarak hesaplanabilir. İlk kombinasyon için hesaplama örneği denklem 3’te verilmiştir.

$$\begin{aligned} \text{İlk kombinasyon için oransal önem} &= 4,144 - 1,944 + 0,07 - 0,144 + 3,461 + 0,162 + 1,6 + 0,46 \\ &= 7,818 \end{aligned} \quad (3)$$

Benzer hesaplamalarla diğer kombinasyonlar için de oransal önem değerleri hesaplanarak, tercih sıralaması belirlenmiş ve Tablo 5'te sunulmuştur. Buna göre en çok tercih edilen özelliklere sahip özel kreş ve anaokulu 4 no'lu karttaki özelliklere sahip olan; aylık ücreti 1000₺'den az, işe yakın, 5 yıl ve üzeri tecrübeye sahip, çok ilgili öğretmenlerin olduğu, servis hizmeti olan, yeterli ortam koşullarına sahip ve üniversite mezunu öğretmenlerin olduğu kombinasyondur.

Tablo 5. Oransal Önem Değerleri ve Tercih Sıralaması

No	Oransal önem değeri	Tercih Sıralama
1	7,818	Onuncu
2	4,616	On üçüncü
3	8,588	Sekizinci
4	15,861	Birinci
5	9,046	Yedinci
6	15,389	İkinci
7	10,139	Dördüncü
8	7,676	On birinci
9	9,919	Beşinci
10	4,512	On beşinci
11	10,490	Üçüncü
12	7,852	Dokuzuncu
13	4,582	On dördüncü
14	3,506	On altıncı
15	6,670	On ikinci
16	9,340	Altıncı

Pearson R değeri %98,3 ve Kendall's Tau değeri %90 olarak elde edilmiştir. Buna göre oluşturulan model ile tercihler arasında anlamlı ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu ve ebeveynlerin özel kreş ve anaokulu tercihlerinden elde edilen sonuçların tutarlı olduğu yorumu yapılabilir. Ayrıca ankette yer almayan 3 tane benzetim kombinasyonuna ilişkin konjoint analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 6'te verilmiştir.

Tablo 6. Benzetim (Simülasyon) Sonuçları

Kombinasyon	Maksimum fayda	BTL	Logit	Fayda
1	%35,1	%39,5	%40,9	13,77
2	%1,1	%15,8	%1,4	5,58
3	%63,8	%44,7	%57,7	14,74

Tablo 6'da yer alan bilgilere dayanarak; fayda değeri en büyük olan, en çok tercih edilen benzetim kombinasyonunun üçüncü kombinasyondur. Buna bağlı olarak aylık ücreti 1000₺'den az, eve yakın, 5 yıl ve üzeri tecrübeye sahip, çok ilgili öğretmenlerin olduğu, servis hizmeti olmayan, yeterli ortam koşullarına sahip lise mezunu öğretmenlerin olduğu bir özel kreş ve anaokulunun %63,8'lik bir oranla beğenileceği söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de hizmet veren ve okul öncesi eğitimin önemli bir parçasını oluşturan özel kreş ve anaokullarına her geçen gün ihtiyaç artmaktadır. alışan ailelerin küçük yaştaki çocuklarının gündüz bakım ve eğitimini üstlenen bu kurumların, sundukları hizmetin kalitesi aileler için büyük bir önem arz etmektedir. Bu çalışmada ebeveynlerin özel kreş ve anaokulu tercihlerini etkileyen özelliklerin önem sıralamasını yapmak ve en çok tercih edilen özelliklere sahip olanı yorumlamak amaçlanmıştır. Bu amaçla Eskişehir'deki özel kreş ve anaokullarından birine kayıtlı 2-6 yaş arası çocuğu olan 94 kişiden veri toplanarak konjoint analizi uygulanmıştır.

Çalışma sadece okul öncesi eğitim düzeyinde çocuğu olup özel bir kreş ya da anaokuluna gönderen ebeveynlerle sınırlandırılmıştır. Özellikle alışan kadınların okul öncesi dönemde tam zamanlı olarak çocuklarını emanet etmek durumunda kaldıkları kurumu tercih ederken hangi kriterlere

daha çok önem verdiğini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada; karşılaşılan çeşitli zorluklar nedeniyle olasılıklı örnekleme yapılamaması ve velilere tek tek ulaşma ile birbirine yakın 16 seçeneğin eksiksiz sıralandırılmasıyla ilgili yaşanan zorluklar nedeniyle örnekleme hacminin sınırlı kalması çalışmanın kısıtları olarak değerlendirilebilir.

Analiz sonucunda ebeveynlerin tercihinde en belirleyici role sahip olan özellik öğretmen ilgisi olarak belirlenmiştir. Ardından sırasıyla; ortam koşulları, aylık ücret ve öğretmen eğitim düzeyi gelmektedir. Servis, tecrübe ve konum özellikleri ise birbirine çok yakın değerler olarak en az önem verilen özellikler olarak nitelendirilebilir.

Katılımcılara sunulan farklı kombinasyonlar arasından ilk sırada tercih edilen; çok ilgili öğretmenlerin çalıştığı, yeterli ortam koşullarına sahip, aylık ücreti 1000₺’den az, üniversite mezunu öğretmenlerin olduğu, servis hizmeti sunan, 5 yıl ve üzeri tecrübeye sahip ve iç yerine yakın özelliklere sahip bir özel kreş ve anaokuludur.

Buna bağlı olarak; özel kreş ve anaokulu sahipleri ya da yöneticileri veya ilk kez bir özel kreş ve anaokulu açacak olanlar için, seçecekleri öğretmenlerin çocuklara karşı ilgisi ne kadar fazla olursa o kadar çok tercih edileceği, ortam koşullarının olabilecek en iyi hale getirilmesi, aylık ücretin mümkün olduğunca düşük düzeyde tutulması ve üniversite mezunu öğretmenlerle çalışması önerilmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulguların, hem özel kreş ve anaokulu yetkililerine; hem de bu ve benzer konularda çalışma yapacak araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Ayrıca alışma kapsamı genişletilerek; ilköğretim düzeyindeki okul tercihleri için gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- GREEN, P. E. ve SRİNİVASAN, S. (1978). “Conjoint Analysis in Consumer Research :Issues and Outlook”, *Journal of Consumer Research*, 103-123.
- GÜNEş, C., BİRECİKLİ, ř. Ü. ve YILDIRIM, Z. (2017). “alışan Kadının ocuk Bakım Tercihi: Havuzlanmış Verilerle Kesikli Tercih Modellerinin Karşılaştırılması”, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 123-144.
- HAİR, J. F., ANDERSON, R. E., TATHAM, R. L. ve BLACK, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Prentice-Hall.
- HASANBAşOğLU, B. ve DURGUN, Ö. (2016). “Türkiye’de Tüketicilerin Okul Öncesi Eğitim Kurumları Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Araştırılması (Trabzon İli Örneği)”, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 136-157.
- KAKICI, H., EMEÇ, H. ve ÜçDOğRUK, ř. (2007). “Türkiye’de alışan Kadınların ocuk Bakım Tercihleri”, *Ekonometri ve İstatistik*, 20-40.
- OKTAY, A. (1990). “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim. M. Ü”, *Atatürk Eğitim Fakötesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 151-160.
- POLAT, C. ve ÇELMELİ, Ö. (2015). “Okulöncesi Eğitim Kurumu Seçiminde Tüketici Tercih Etkenleri”, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakötesi Dergisi*, 144-166.
- ROSE, K. K. ve ELİCKER, J. (2008). “Parental Decision Making About Child Care”, *Journal of Family Issues*, 1161-1184.
- SARAÇLI, S. (2004). Müşteri Tercihlerinin Araştırılmasında Konjoint Analizi ve Bireysel Emeklilik Sistemi Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SÖNMEZ, H. (2006). “Müşteri Tercihleri İçin Konjoint Analizi Uygulaması: Ev Bilgisayarı Nasıl Seçilir”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 185-196.

ŞEN, H. ve ÇEMREK, F. (2004). “Konjoint Analizi ve Özel Dersane Tercihine Yönelik Bir Uygulama”, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 105-119.

TATLIDİL, H. (1995). Konjoint Analizi Ders Notları, Hacettepe Üniversitesi, İstatistik Bölümü,. Ankara.